

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τι συνιστά μια ιστορική εγχείρηση; Ως καθηγητής προπτυχιακών φοιτητών δεν μπορώ να μην απαντήσω σε αυτήν την ερώτηση επιχειρώντας μια ταξινόμηση του θέματος. Μετά από πολλές μελέτες κατέληξα να διαιρέσω τις χειρουργικές επεμβάσεις σε Ellis τύπου I, τύπου II και τύπου III.

Ο Τύπος I είναι η προφανής ομάδα – η εγχείρηση που οι σημερινές εφημερίδες θέλουν να περιγράψουν ως «αποφασιστική τομή» – η πρώτη γαστρεκτομή ή πνευμονεκτομή ή μεταμόσχευση καρδιάς. Μια σημαντική προσθήκη σε αυτό είναι ότι συνήθως, αλλά όχι πάντα, είναι απαραίτητο η χειρουργική επέμβαση όχι μόνο να έχει γίνει για πρώτη φορά αλλά να είναι και επιτυχής. Επανεπιλημμένα στην ιστορία της ιατρικής έχουν γίνει μία ή περισσότερες αποτυχημένες προσπάθειες για κάτι καινούριο με θανάσιμες συνέπειες, που ακολουθούνται από μεγάλη δημοσιότητα όταν επέλθει η πρώτη επιτυχία. Τόσο ο πρωτοπόρος χειρουργός που απέτυχε, όσο και ο άτυχος ασθενής που πέθανε περνούν στην αφάνεια, σε αντίθεση με τη γενική αναγνώριση του νικητή. Τις ανεπιτυχείς γαστρεκτομές των Jules Réan και του Ludwig Rydigier τις γνωρίζουν μόνο οι επαίοντες όσον αφορά την ιστορία της ιατρικής, αλλά κάθε φοιτητής ιατρικής ξέρει το όνομα του Theodor Billroth, του οποίου η γαστρεκτομή που πραγματοποίησε το 1881 είχε αυτό το σημαντικό χαρακτηριστικό για να ενταχθεί στις εγχειρήσεις Ellis τύπου I – ο ασθενής του επιβίωσε.

Η χειρουργική επέμβαση Ellis τύπου II μπορεί να μην είναι σημαντική από μόνη της, αλλά σηματοδοτεί την έναρξη κάποιας αξιόλογης χειρουργικής τεχνικής. Το καλύτερο παράδειγμα αυτής ήταν η αφαίρεση το 1846 μιας σχετικά ασήμαντης κύστης στο λαιμό που είναι σπουδαία από ιστορική άποψη, γιατί έγινε η πρώτη χορήγηση αναισθησίας με αιθέρα από τον William T.G. Morton. Ένα άλλο παράδειγμα ήταν η πρώτη διασωλήνωση μασχαλιαίου αποστήματος. Χειρουργός ήταν ο λόρδος Joseph Lister και ασθενής έτυχε να είναι η Βασίλισσα Victoria· εξ όσων γνωρίζω δεν την πληροφόρησαν για να δώσει τη συγκατάθεσή της γι' αυτό το πείραμα.

Η εγχείρηση τύπου III εξαρτάται ολοκληρωτικά από τον ασθενή. Η εγχείρηση αυτή καθ' αυτή μπορεί να είναι ρουτίνα, αλλά δεν προσφέρεται, εκτός από το παράδειγμα που μόλις αναφέρθηκε για οποιαδήποτε σημαντική πρόοδο στην τεχνική. Ωστόσο, το γεγονός ότι το "θύμα" του χειρουργού είναι γνωστό προκαλεί διεθνές ενδιαφέρον. Η πλειοψηφία των ασθενών που υποβάλλονται σε εγχείρηση για τη νόσο Crohn περνούν απαρατήρητοι, αλλά αν το έντερο τυχαίνει να ανήκει στον πρόεδρο Eisenhower, τότε τα διαγράμματα του γαστρεντερικού του συστήματος δημοσιεύονται στις εφημερίδες όλου του κόσμου.

Για τον κλινικό χειρουργό ίσως να μαθαίναμε περισσότερα από τη μελέτη των περιπτώσεων τύπου III. Σίγουρα μάς δίνουν ένα σημαντικό μάθημα για τον τρόπο αντιμετώπισης διάσπμων ασθενών. Στα 1910, όταν κάλεσαν τον νεαρό Bertie Dawson του νοσοκομείου του Λονδίνου (αργότερα λόρδο Dawson του Penn) να συμμετάσχει στην ομάδα που φρόντιζε τον Edward VII που πέθαινε από πνευμονία και χρόνια βρογχίτη, η Αυτού Μεγαλειότης ρώτησε τον νέο άντρα με ποιον τρόπο σκόπευε να τον θεραπεύσει. Ο Sir Dawson απάντησε, «θα σας υποβάλω στην καλύτερη δυνατή θεραπεία. Θα σας θεραπεύσω όπως οποιονδήποτε από τους ασθενείς μου στους θαλάμους του νοσοκομείου του Λονδίνου».

Το μάθημα φαίνεται να είναι αρκετά σαφές: οποιαδήποτε εκτροπή από την καθιερωμένη ρουτίνα μπορεί κάλλιστα να οδηγήσει στην καταστροφή. Στα 1923, όταν ο Sigmund Freud φρόντιζε τον παλιό του φίλο Marcus Hajek που είχε καρκίνωμα στην υπερώα, η βιοψία πραγματοποιήθηκε με έναν κάπως πρόχειρο τρόπο στα εξωτερικά ιατρεία. Ακολούθησε μεγάλη αιμορραγία: έπρεπε να τον κρατήσουν στο νοσοκομείο όλη τη νύχτα: η αιμορραγία εξακολουθούσε: το κουδούνι δίπλα από το κρεβάτι δεν λειτουργούσε και το μόνο πράγμα που έσωσε τη ζωή του διάσπμου αυτού ασθενούς ήταν η άμεση αντίδραση ενός νάνου από το διπλανό κρεβάτι, που έσπευσε και κατάφερε να φέρει βοήθεια. Είναι πολύ πιο σώφρον, όταν έχουμε να κάνουμε με μια σημαντική προσωπικότητα ή ένα συνάδελφο, να λαμβάνουμε όλα τα μέτρα που παίρνει κανείς συνήθως, όταν έχει να κάνει με συνηθισμένους ασθενείς.

Οι διάσπμοι ασθενείς φαίνονται πιο γενναίοι από τους συνηθισμένους και συνήθως είναι πολύ ευγενικοί. Ο Βασιλιάς Γεώργιος Δ', μετά την αφαίρεση σμηγματογόνου κύστης στα 1821, χωρίς φυσικά τη χρήση αναισθητικού, είπε στον Astley Cooper. «Πώς αποκαλείτε αυτούς τους όγκους;», Στην ερώτησή του ο Cooper απάντησε χρησιμοποιώντας τη λατινική ονομασία, «τους αποκαλούμε στεατώματα, Κύριε». Στη συνέχεια είπε ο Βασιλιάς, «Ελπίζω αυτός να μην με ενοχλήσει ξανά». Όταν η βασίλισσα Victoria υπεβλήθη στη δυσάρεστη παροχέτευση μασχαλιαίου αποστήματος στο κάστρο Balmoral στα 1871, σε ηλικία 51 ετών, είπε, αφού ανέκτησε τις αισθήσεις της από το χλωροφόρμιο: «Καθηγητά Lister, πραγματοποιήσατε πολύ ευχάριστα το πιο δυσάρεστο καθήκον». Ελάχιστοι λιγότερο διάσπμοι ασθενείς θα μπορούσαν να εκφράσουν την ευγνωμοσύνη τους με τόση χάρη.

Βέβαια, η αμοιβή για την πραγματοποίηση μιας ιστορικής εγχείρησης είναι μεγάλη, αλλά η αποτυχία είναι πράγματι ένα «πικρό χάπι», αν και όχι τόσο όσο την εποχή του τυφλού Βασιλιά John της Βοημίας, ο οποίος έπνιξε όλους

τους χειρουργούς του στον Δούναβη μετά την αποτυχία τους να του αποκαταστήσουν την όραση.

Η.Ε.
Λονδίνο, Αγγλία

ΜΕΓΑΛΑ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ ΕΠΙΤΕΥΓΜΑΤΑ

Η ΠΡΩΤΗ ΩΘΗΚΕΚΤΟΜΗ

1

Ορισμένες φορές ρωτώ τους νέους φοιτητές της ιατρικής αν μπορούν να μαντέψουν πότε έγινε η πρώτη ωθηκεκτομή, το όνομα του χειρουργού που την διεξήγαγε και την πόλη όπου έγινε η επέμβαση. Μετά από μακρά και βαθιά σιγή, κάποιος υποθέτει «γύρω στα 1870», αναφέρει κάποιο γνωστό όνομα όπως ο Joseph Lister (ο οποίος στην πραγματικότητα ποτέ στη ζωή του δεν χειρούργησε στην κοιλιακή χώρα) και νομίζει ότι η επέμβαση έγινε σε κάποιο πανεπιστημιακό νοσοκομείο του Λονδίνου ή σε κάποια μεγάλη κλινική της Ευρώπης. Καμία από αυτές τις απαντήσεις δεν είναι σωστή και συχνά η τάξη εκπλήσσεται όταν λέω ότι η ημερομηνία ήταν το 1809, ο χειρουργός ονομαζόταν Ephraim McDowell και η πόλη ήταν το Danville του Kentucky (Εικόνα 1.1).

Ο McDowell ήταν ο diséγγονος ενός Βορειοϊρλανδού διαμαρτυρούμενου ο οποίος μετανάστευσε στις Ηνωμένες Πολιτείες. Ο παππούς του είχε σκοτωθεί σε μια ενέδρα Ινδιάνων, ενώ ο πατέρας του ήταν συνταγματάρχης στον πόλεμο της επανάστασης.

Ο ήρωάς μας γεννήθηκε στη Virginia το 1771, αλλά στα 13 του χρόνια πήγε στο Kentucky όταν ο πατέρας του διορίστηκε δικαστής στο Danville, το οποίο ήταν η πρώτη πρωτεύουσα της πολιτείας και είχε πάνω από 150 σπίτια και μερικά αρκετά αξιόλογα κτίρια. Ο McDowell έγινε δεκτός από τον Dr. Alexander Humphreys ως φοιτητής για να σπουδάσει ιατρική κοντά του, πριν να πάει στο Εδιμβούργο όπου παρακολούθησε τα μαθήματα του 1793 και του 1794, τις διαλέξεις ανατομίας από τον Alexander Munro (δεύτερο) και το μάθημα της χειρουργικής υπό τον John Bell. Έτσι, το 1795 επέστρεψε στο Danville, όπου έγινε και ο μοναδικός χειρουργός. Γρήγορα δημιούργησε μια μεγάλη πελατεία διασκορπισμένη σε απόσταση εκατοντάδων μιλίων στα σύνορα της πολιτείας. Στην περιοχή αυτή κάθε επίσκεψη του ιατρού σε ασθενή συνήθως περιελάμβανε μακρινό ταξίδι καβάλα στο άλογο, σε μια χώρα όπου οι Ινδιάνοι και οι λύκοι αποτελούσαν ακόμη απειλή.